

DAVID FARELL *Arqueòleg*

Salvem la capella medieval de Sant Jaume de Traià !

El territori de Traià és molt ric en història, i tot i que ara no podem entrar a detallar els diversos elements culturals que han conformat aquest espai al llarg dels segles, sí que ens interessa destacar a modus d'introducció que les persones, amb les seves feines, els costums, les vivències, els habitatges, les terres, i un llarg etc. deixen una petja que el temps s'encarrega d'esborrar si no és gràcies als historiadors i als que estimen les seves arrels. Sant Jaume de Traià és una d'aquestes petges històriques que tenim ben a la vora i que no hem de deixar perdre. A Sant Jaume de Traià encara s'hi conserven les restes constructives d'una antiga capella cristiana, sobre la qual s'hi han dedicat un bon nombre d'estudis;

però tot i la seva vàlua, les restes es troben des de fa molts anys en perill de desaparició.

De tots els vestigis que presenta Traià, un dels més remarcables és, sense cap mena de dubte, la capella de Sant Jaume, que abans fou de Sant Cugat. Com veureu en la breu síntesi que segueix, la seva importància rau sobretot en la significació i interpretació històrica del monument. De totes formes, de cara a recuperar-lo, no importa tant si "Trajanus" o "Triziliano", si preromànica o romànica. Anem a plantejar un projecte que vagi més enllà o -millor dit- que acompanyi tot aquest valor històric de les runes, reclamant en aquest sentit la participació d'apartats com ara la preservació del seu entorn natural, les possibilitats museogràfico-interpretatives del

territori i la seva història, i la incorporació de l'indret a itineraris excursionistes i turístics locals i comarcals.

Una capella excavada ara fa 50 anys

Enguany fa 50 anys de les excavacions arqueològiques de M. Ribas a Sant Jaume de Traià, en el decurs de les quals, l'any 1953, s'hi varen trobar sepultures antropomorfes de l'alta edat mitjana (s.X-XI) i sitges amb materials romans i medievals. Una altra troballa destacada fou la de dues làpides ro-

De tots els vestigis que presenta Traià, un dels més remarcables és, sense cap mena de dubte, la capella de Sant Jaume, que abans fou de Sant Cugat. La seva importància rau sobretot en la significació i interpretació històrica del monument.

Estat actual de la capella de Sant Jaume de Traià.
(Foto Enric Subià-2003)

Pintada en defensa de
Sant Jaume de Traià.

1990.

(Foto D. Farell)

manes reutilitzades a la mateixa capella. Des d'aleshores, les prospeccions realitzades al voltant de la capella han detectat la presència d'altres materials d'època romana, com "tegulae" i "opus signinum", que ens indiquen un altre jaciment a la zona (vil·la, necròpolis) i alhora que estem davant les restes de la fase més antiga de la capella, que situaríem en època paleocristiana.

Breus apunts historiogràfics

Referent a les restes de Traià, cerquem notes ben pioneres en l'obra *Argentona històrica* de Carreras Candi, publicada l'any 1891. En ella data l'enderroc de la capella l'any 1881, recordant l'aplec que s'hi celebrava per Sant Jaume apòstol, el mes de juliol. El mateix autor escriurà l'article "Restes romans a Traià" l'any 1893 en un butlletí del CEC. Però de fet fou l'arqueòleg Marià Ribas qui més acuradament investigaria el temple de Traià, tractant els seus orígens i la seva arquitectura. Són molts els treballs de Ribas al llarg del segle XX. Del llibre *El Maresme en els primers segles del Cristianisme* (1953) en desta-

quem la següent valoració cronològica: "*Les ruïnes actualment visibles corresponen a un temple que fou aixecat de nova planta durant el segle IX com una continuació d'un altre anterior, paleocristià (...), compost per una nau més ampla que l'actual (...) i possiblement sense absis*". I per acabar, com a estudi més recent prenem l'obra *L'arquitectura religiosa preromànica i romànica en el Baix Maresme* (2001), feta en dos volums per l'arqueòleg medievalista Joaquim Graupera. Per ell, l'església o capella rural de Sant Cugat de Traià (Mataró, avui terme d'Argentona) és preromànica tot i no documentada de moment en aquest període dels segles IX-X. La dimensió de la nau és d'11'50 x 3'90 metres. Referint-se a les portades i concretant en la de Traià escriu: "*...la porta també va ser anul·lada en les reformes del s. XVII per tal de cobrir la nau del temple amb volta de canó. Per fer més sòlids els murs, es va aparellar l'antic portal i se n'obrí un a la paret de ponent. Aquell encara es pot observar des de l'exterior, mig tapat per un contrafort...*".

El Centre d'Estudis Argentonins comença la campanya

Una construcció com aquesta ha passat per tota mena de sorts i desgràcies al llarg dels segles. Es tracta d'un jaciment que veiem que neix en temps romans i que reneix a l'edat mitjana i que compta amb reformes modernes, com els contraforts. Destruccions i reconstruccions històriques que ara mateix no ens ocupen però que signifiquen molt, sobretot si del que es tracta és de retornar a l'indret tot aquest llegat històric que li ha estat negat modernament

amb abandó i amb brutícia.

Per desgràcia, unes lletres de Carreras Candi, del 1891, podem subscriure-les actualment:

"Exhumats, dels sepulcres, los restos humans que contenian, deu anys porta d'estar enrunada sense que s'hage començat una reedificació, que s'imposa, per tractarse de lloch, hont desde mil anys enrera, han prestat, los cristians, culto y adoració á Deu Nostre Senyor"

Des de la secció de Patrimoni del Centre d'Estudis Argentonins pretenem la recuperació d'aquest espai històric de Sant Jaume de Traià. Som conscients de que això no és possible d'aconseguir amb rapidesa, doncs, igual com succeïx amb la via romana de Parpers o d'altres indrets, tota recuperació que es vulgui d'un vestigi té el seu procés i comporta una campanya plena de tasques divulgatives, gestions encertades i no encertades, fins i tot polítiques.

Aquest número del *fonts* és un pas inicial però ferm cap al nostre objectiu. I el més important, com es diu, és no defallir en l'intent. Tard o d'hora, ho aconseguirem!